

<https://doi.org/10.62837/2025.7.332>

MƏLAHƏT QƏDİROVA
Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru
Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası, Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutu,
Bakı, Azərbaycan
e-mail: Melahet.soltanqizi@gmail.com

XX ƏSRİN 70- 80-CI İLLƏRİNDƏ BELARUS ƏDƏBİYYATI AZƏRBAYCAN MƏTBUATINDA

XX əsrin 70-80-ci illərində Azərbaycan –Belarus ədəbi əlaqələri geniş vüsət almışdı. Həmin illərdə ittifaqdaxili ölkələr arasında həm iqtisadi,həm humanitar, həm də ədəbi-mədəni əlaqələr genişlənmişdi. Belarus ədəbiyyatının dəyərli ədəbi nümunələri —həm şifahi xalq ədəbiyyatının ən geniş yayılmış janrı olan nağıllar, həm də yazıçı və şairlərin müxtəlif məzmunlu əsərləri Azərbaycan dilinə tərcümə olunaraq müxtəlif mətbuat orqanlarında, nüfuzlu dərgilərdə və kitab halında tanınmış nəşriyyatlarda çap olunmuşdur.

1970-ci ildə “Gənclik” nəşriyyatında Y.Məmmədovun redaktorluğu və Ə.Salahzadənin tərcüməsində Belarus yazıçısı Pyatras Tsvirkanın “Tülkünün kələyi” adlı nağıl kitabı nəşr olunmuşdur.

1972-ci ildə “Azərbaycan” jurnalının 04-cü sayında Ağacavad Əlizadənin tərcüməsində Belarus xalq şairi Yakub Kolasın lirik növdə yazdığı “Düşmənlərə”(1906),”İnanmayın”(1907), “Biz qalib gələcəyik”(1908), “Nəğməkarə” (1910), “Əmək olsun”(1917), “Meşə” (1942), ”Balıqçının daxması” (1940-1947), “Yeni üfüqlərə doğru”(1952) adlı şeirləri dərc olunmuşdur. Eyni ildə həmin dərginin 06-cı sayında Belarus şairi Petrus Brovkanın “2000-ci il”,”Ağcaqayın ağacı və “Şöhrət” adlı lirik şeirləri dərc olunmuşdur. Şairin “2000-ci il” şeirini Azərbaycan dilinə Xəlil Rza, ”Ağcaqayın ağacı” və “Şöhrət” şeirlərini isə Nəriman Həsənzadə tərcümə etmişdir.Həmin ildə dərginin 10- cu sayında tanınmış yazıçı Gəray Fəzlinin tərcüməsində Belarus şairi Arkadı Kuleşovun “Sevgi haqqında” adlı lirik şeiri çap olunub. Şair bu şeirində ilin fəsillərinin təbiətə gətirdiyi gözəllik, sünbül tarlalarının günəşə sarı boylanan, günəşdən nur alan sarı sünbülü, Günəşin Yerə, Yerin Günəşə məftunluğunun bir sirr olduğunu lirik təbii çalarlarla qələmə alır. Eyni ildə həmin dərginin 12-ci sayında Gəray Fəzlinin tərcüməsində Belarus şairi Petrus Brovkanın “Minnətdarlıq”adlı lirik şeiri dərc olunmuşdur. Şair bu lirik parçada həyatın ona bəxş etdiyi hər şeyə görə minnətdarlıq hissiylə yaşayır. Qazandığı halal çörəyə, buz kimi suyunu içdiyi bulağa, ruhuna sərinclik bəxş edən, göz oxşayan meşələrə, mavi göylərə, ömrünə açılan hər səhərə minnətdarlığını bildirir.

1972-ci ildə “Ulduz” jurnalının 12-ci sayında M.Adilin tərcüməsində Belarus şairi Petrus Brovkanın ”Mənim yol yoldaşım” adlı lirik şeiri dərc olunmuşdur.

Müəllif şeirdə çoxdandır şeir yazmaq üçün mövzu tapmadığını söyləyir. Ücsuz-bucaqsız zəmilərə, çayların üzərində tikilmiş bəndlərə, yeni salınan şəhərlərə, göyləri fəth edən qəhrəmanlara nəzər yetirən şair bu qədər yeniliklərin quru misralara sığmayacağını, bu gözəllikləri tərənnüm etmək üçün sətirlərin aciz olduğunu söyləyərək yazırdı:

Çayların üstündə bəndlər tikilmiş,
Salınmış düzlərdə nə qədər şəhər!
Verə biləcəkmə belə vüsəti–
Mənim yaratdığım adi sətirlər?

Qızıl zəmilərin sünbülü dən-dən
Baxıram onlara mən ürkək-ürkək.
Tapa bilərəmmi bir elə misra
Olsun zəmidəki dolu sünbültək? [1, s.10]

1972-ci ildə “Gənclik” nəşriyyatında ədəbiyyatşünas Pənah Xəlilovun tərcüməsində Belorus şifahi xalq ədəbiyyatı nümunələrindən olan ”Kəndli və tamahkar pan” adlı nağıl kitabı nəşr olunmuşdur.

“Azərbaycan” jurnalının 1973-cü il 02-ci sayında Belorus xalq şairi Yevdokiya Losun Q.Qasımzadə tərəfindən tərcümə olunmuş “Mənim bağım” adlı lirik şeiri çap olunmuşdur. Şeirdə şair insanın yalnız öz doğma yurduna qapalı qalmamasını, dünyanın bütün yerlərinə səfər edib diyar-diyar gəzməsini, dünyanın bütün nemətlərini dadmağı insanlara tövsiyə edir.

“Azərbaycan” jurnalının 1975-ci il 09-cu sayında şair-tərcüman T.Mahmudun tərcüməsində Belorus şairi, Lenin mükafatı laureatı Petrus Brovkanın “Lirika dəftərindən” və “Ürək” adlı lirik şeirləri dərc olunmuşdur.” ”Lirika dəftərindən” adlı şeirində qocaman şair keçdiyi ömür yoluna nəzər salır. Ömür yolu çox böyük, çox uzun olsa da, daim getməyə razıyam. Təkcə son mənzilə getmək istəmədiyini söyləyir şair. Ömür yolum həmişə həmdəminim olub. Bu yolda biganə qaldığım son mənzilə aparın o son saatlardır. Şeirin son misrasında şair qeyd edir ki, uşaqlar doğrularkən dünyaya gəlişini, bu boyda dünyada yaşadığını hiss etmir.

“Ürək” adlı şeirində şair insan qəlbindən, ürəyindən söz açır. Gecə-gündüz bilmədən, fasiləsiz döyünən, həm qaya kimi sərt, həm el kimi qüvvətli insan ürəyindən danışır. Bu ürək hər şeyi özündə sığışdırır– dünyanı, yeri-göyü, neçə-neçə illəri, sevgini, məhəbbəti, qışı, baharı, xatirələri, yaxşı insanları, arxasınca daş atan iblis donlu adamları özündə yaşadır ürək. Bəzən kinayə və təhqirlərdən nə qədər qəzəbli, kinli, zindan kimi qaranlıq olsa da, ömrünə yeni səhər açılan kimi bu nifrət ötən gecənin qaranlıqlarında yox olub gedir. Hər açılan səhər şairin ruhunu təzələyir, qəlbini qapıları mərdliyə, nəcibliyə, dostluğa, səadətə həmişə açıq olur.

1975-ci ildə “Ulduz” jurnalının 09-cu sayında ədəbiyyatşünas-alim Arif Abdullazadənin tərcüməsində Belorus şairi Arkadi Kuleşovun ”Naməlum əskərin

monoloqu” adlı lirik şeiri dərc olunmuşdur. Şeir döyüş meydanında şəhid olmuş naməlum əsgərin dilindən söylənir. Moskva yaxınlığında qəfil hücum nəticəsində şəhid olan əsgərin məzarının müqəddəs məbədə çevrilməsindən, paytaxta gələn insanların—ağbirçək, ixtiyar anaların, saçları qar kimi nakam gəlinlərin onun məzarını ziyarət etməsindən “danışır.” Bir vaxtlar yetimçiliklə böyüyən, arvad- uşağı olmayan naməlum əsgərin qəbri hər gün ziyarət olunur. Şeir nikbin sonluqla bitir:

Əsrlər keçəcək, illər keçəcək
Davalar xəyala dönəcək bir vaxt,
Ağbirçək analar, nakam gəlinlər
Ürəklərdə qubar bəsləməyəcək
Ağ deyə-deyə, yaş tökə-tökə
Oğlunu, ərini səsləməyəcək [2, s.58].

Belarusiyanın sənət adamları, qabaqcıl ziyalıları həmişə Azərbaycanın yaradıcı şəxsiyyətləri—şairləri, yazıçıları, alimləri haqqında yüksək fikirdə olmuşlar və yeri gəldikcə onlar haqqında öz təəssüratlarını bildirmişlər. SSRİ Yazıçılarının VI qurultayının iştirakçıları Azərbaycanın xalq şairi Səməd Vurğun haqqında öz fikirlərini söyləmişdirlər. Onların arasında Belarus şairi Petrus Brovka da var idi. Petrus Brovka Səməd Vurğun haqqında bu sözləri söyləmişdir: “Mən S.Vurğunu yaxından tanıyırdım və sevirdim: Doğrudan da, bu görkəmli şairlə şəxsən tanış olmayan və onun xətrini əziz tutmayan sovet yazıçısı tapmaq olmazdı. O təkcə qardaş Azərbaycanın yox, bütün sovet xalqlarının böyük şairi idi. Onun müdrik ağı, həssas, xeyirxah ürəyi vardı və buna görə də dostları S.Vurğuna dərin məhəbbət bəsləyirdilər. S.Vurğunun əsərləri bizim dilimizə tərcümə olunub. Onu tərcümə etməmək mümkün deyil. Səmədin öz xalqını, başqa qardaş xalqları necə dərin məhəbbətlə sevməyi, yazıçılarımız üçün gözəl nümunə idi: Belə hesab edirəm ki, S.Vurğunun 70 illik yubiley təntənəsi bizim bütün xalqların bayramıdır. Biz əziz dostumuz, qardaşımız S.Vurğunu heç zaman unutmayacağıq” [3, s.13].

1976-cı il may ayının 26-27 tarixində Azərbaycan yazıçılarının VI qurultayı keçirilir. İlyas Əfəndiyevin və İmran Qasımovun sədrliyi ilə aparılan qurultayda ulu öndərimiz Heydər Əliyev də iştirak edir. Həmin illərdə Sov.İKP MK Siyasi Bürosu üzvlüyünə namizəd Azərbaycan KP MK-nın birinci katibi vəzifəsini icra edən H.Ə.Əliyev yoldaş respublika yazıçılarının VI qurultayında deyirdi: “Qarşılıqlı ədəbi təsir həyatımızın beynəlmilləşməsinə, söz ustalarının görüş dairəsinin genişlənməsinə, qarşılıqlı hörmət və dostluğun artmasına kömək edir. Qardaş xalqların yazıçıları canlı fikir mübadiləsi edirlər, öz yaradıcılıq ideyalarını, priyomlarını, hər bir qardaş ədəbiyyata xas olan keyfiyyətləri bir-birinə söyləyir və çatdırırlar. Bu xalqımızı bir-birinə bağlayan mənəvi telləri daha da möhkəmlətməyə kömək edir.”

“Azərbaycan” jurnalının 1976-cı il 08-ci sayında Azərbaycanın tanınmış şairi Qabilin tərcüməsində Belarus şairi Abram Plavnikin “Azərbaycan

dili”, ”Abşeron”, ”Sükut”, ”Əvəz” adlı lirik şeirləri dərc olunmuşdur. 1977-ci ildə isə Abram Plavnikin ”Gənclik” nəşriyyatında, rus dilində ”Xeyirxah insanlar” adlı şeir və poemalardan ibarət (233 səhifəlik) kitabı çap olunmuşdur. Eyni ildə həmin nəşriyyatda X.Cavanşirin tərcüməsində Belorus yazıçısı Leonid Yanurayeviç Prokşanın nağıl-povestdən ibarət ”Bulbinka” adlı kitabı nəşr olunub. Həmin ildə ”Ulduz” jurnalının 10-cu sayında Lətif Vəlizadənin tərcüməsində Belorus şairi Petro Qlebkanın ”Alqış oktyabra” adlı şeiri dərc olunmuşdur. Şeirdə şair oktyabr inqilabından qabaq acınacaqlı, ac –yalavac, ehtiyac içərisində yaşayan xalqının məhz oktyabr inqilabından sonra ağ günə çıxdığını yazır. Bu günə nail olmaları üçün nə ölümlər, nə qanlar yaşandı. Bu inqilabın nəticəsində SSRİ-nin yaranması və qardaş xalqların mehriban qonşuluq şəraitində yaşamasını söyləyir. Şeirin bir bəndində o belə deyir:

Birləşdik, əbədi bir qardaş olduq,
Sildik yer üzündən biz göz yaşını,
Dünyamız əbədi işıqla doldu,
Sanki özümüz də yeni doğulduq [4, s.1, 2].

Həmin il ”Ulduz” jurnalının 11-ci sayında Abbas Abdullanın tərcüməsində Belorus şairi Rıqor Borodulinin ”26-lar” adlı şeiri dərc olunmuşdur. Şeir 26 Bakı komissarlarına həsr olunmuşdur. Şeirin son misralarında müəllif daha həyəcanlıdır.

And içirəm
babaların qəbri başında,
ölnəcən sevəcəyəm
Səni, Moldava.

Tək nifrəti,
Tək nifrəti
Öyrətmədin mənə sən
İndi onu
Öyrənirəm düşməndən [5, s.16].

”Azərbaycan” jurnalının 1978-ci il 08-ci sayında Çingiz Əlinin tərcüməsində Belorus yazıçısı Anatoli Kudravetsin ”Mikola qayıtdı” adlı hekayəsi dərc olunmuşdur.

1981-ci ilin iyun ayının 12-13 tarixlərində Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin VII qurultayı keçirilir. Balaş Azəroğlu, Hüseyn Abbaszadə, Cabir Novruz və Süleyman Rüstəm sədrlik həvalə olunan qurultayda B.Azəroğlunun, M.İbrahimovun, Z.Xəlilin, Ə.Əliyevin, İ.Şıxlının, Anarın, Ə.Əylislinin, B.Vahabzadənin və başqalarının məruzə və çıxışları dinlənilir. Həmin illərdə Sov.İKP MK Siyasi Bürosu üzvlüyünə namizəd Azərbaycan KP MK-nin birinci katibi vəzifəsini icra edən H.Ə.Əliyev yoldaş həmin qurultayda iştirak edir. O geniş və konkret məzmunlu nitqində yazıçı sözünü, yazıçı mövqeyini ölkənin həyatıyla

bağlayan mühüm məqamları işıqlandırır, qardaş xalqlarla ədəbi əlaqələrin genişlənməsində qarşılıqlı tərcümələrin rolunu böyük qiymətləndirirdi. O deyirdi: "Ömrünün ən gözəl illərini A.S.Puşkinin dahiyənə "Yevgeni Onegin" əsərinin tərcüməsinə həsr etmiş S.Vurğunun sözlərini xatırlamaq istəyirəm. S.Vurğun demişdir: "Mən istəyirdim buna nail olum ki, Puşkin ruhu, onun obrazları, Azərbaycanlılar üçün daha yaxın olsun, Azərbaycanlı Leyli obrazını, necə sevir və ona necə ehtiram bəsləyirsə, Tatyanaı da elə sevsin, ona da elə ehtiram bəsləsin. Yaradıcı tərcümənin bu böyük və nəcib vəzifəsini bizim ən qüvvətli yazıçılarımız şərəflə yerinə yetirməlidirlər"

Bədii tərcümələr həm də Azərbaycan xalqının klassik irsinin bütün dünyada tanınmasının əsas səbəbkarlarındanır. Böyük rus yazıçısı Aleksandr Fadeyev həmin dövrdə haqlı olaraq yazırdı: "Mənfur keçmişin bədbəxtliyi onda idi ki, Azərbaycan xalqı öz Nizamisini tanıyırdı. Yalnız indi tarixi materialları öyrənərək bu əqidəyə gəlirik ki, dünyanın ən mütərəqqi adamları, Nizaminin müasirləri onu tanımışlar. Yalnız sovet dövründə Nizami irsi əsl mənada Azərbaycan xalqının, eləcə də qardaş sovet xalqlarının və nəhayət bütün dünya xalqlarının mədəni sərvəti olmuşdur."

1982-ci il "Ulduz" jurnalının 09-cu sayında ədəbiyyat tədqiqatçısı Adil Cəmilin tərcüməsində Belorus şairi Vasil Zuyonokun iki şeiri dərc olunmuşdur. Şeirlərdən biri "Yollarda azarsan nabeləd olsan" misrasıyla başlayır. İkinci şeir "Abidə" adlanır. Birinci şeirdə şair insanın ömür yoluna nəzər salır. Bu yolun heç də asan olmadığını söyləyir. Bu ömür yolunda insan həmişə xeyirxah insanlarla rastlaşmır, bəzən dost seçəndə yanılır insan, bəzən başqalarının qəzəbinə tuş gəlirsən, bəzən səni tanımaqda vətən də səhv edə bilər, bu zaman ayaqlarının altından yer qaçar, günəşin zərrəsi qara çevrilər kimi düşüncələrlə yaşayır müəllif. Şeir bir neçə misrasını təqdim edək.:

Dostu seçəndə də yanılmaq olar
Enməsən qəlbinin dərinliyinə
Duz-çörək kəsdiyin dostun haçansa
Duz qatar dostluğun şirinliyinə.

Səni tanımaqda səhv etsə vətən
Ayağın altından qaçar cığırlar,
Gözünü qaraldar qara çevrələr,
Günəşin zərrəsi qara çevrilər.
İnsan qəzəbinə tuş gələrsən sən
Nə ana qəlbində bağışlanarsan
Nə də ki, Vətənə xoş gələrsən sən [6, s.21].

"Abidə" şeiri kiçik lirik parçadır. Şair bu şeirdə öz düşüncələrini əks etdirir. Müəllif ağcaqayına, sonra isə anasına müraciət edir.

–Söylə Ağcaqayın, o şəhidlərin

Yarasına yarpaq çəkdi?

- Bu yüksək tərədə gec yüksəldim mən,
- İgidləri torpaq çəkdi...
- Ay ana, nə üçün göz yaşlarında
- Üzmədi bu məzar daşı?
- Keçdiyim yolların quraqlığından
- Qurudu gözümün yaşı.
- Ay ana, nə üçün qəzəb odunla
- Bu tərəni yandırmadın?
- Çıxdım tərənin başına
- Qəzəbim çevrildi məzar daşına [7, s.21].

1982-ci ildə “Azərbaycan” jurnalının 12-ci sayında şair-tərcüman Ağasəfanın tərcüməsində Belarus şairi Maksim Tankın(səh.23) “O da çörək qazanıbdir” adlı şeiri dərc olunmuşdur. Şeir qısa məzmunu belədir.Şair uşaqlıq illərini xatırlayır. Gücü çatan hər işdə valideynlərinə kömək olmağı, halal çörək qazananların çox böyük hörmətə, izzətə sahib olduğunu, gənc yaşlarında əkdüyü ağacları, qurduğu ocaqları, dostlarına bəxş elədiyi nəğmələri xatırlayır.Onun yeganə uşaqlıq arzusu o idi ki, atası halal yolla çörək qazandığı üçün ondan razı qalsın, onu tərifləsin. Şeir sonuncu bəndində şair yaşamaq həvəsinin bitməz –tükənməz olduğunu, hələ çox işlər görəcəyini söyləyir.Lakin bütün həyatında “O da çörək qazanıbdir” sözlərindən xoş söz yoxdur.

Həmin ildə (1982) “Yazıçı” nəşriyyatında tərcüman Mehdi Mirkişiyevin tərcüməsində “Belorus hekayələri” adlı kitab nəşr olunmuşdur.

1983-cü ildə “Gənclik” nəşriyyatında yazıçı M.Rzaquluzadənin tərcüməsində Belarus yazıçısı Alyona Vasilyeviç Semyonovanın “ Mən kapitan nəvəsiyəm “adlı kitabı (132 səhifə) nəşr olunmuşdur. Həmin illərdə Sov.İKP.MK –nın baş katibi, SSRİ Ali Soveti Rəyasət Heyətinin Sədri vəzifəsini icra edən K.U.Çernenko yoldaş 1984-cü il sentyabrın 25-də SSRİ Yazıçılar İttifaqı idarə heyətinin yubiley plenumundakı nitqində demişdir:”Milli mədəniyyət digər mədəniyyətlərlə nə qədər sıx bağlı olsa, qardaş xalqların mənəvi və bədii təcrübəsinin beynəlmiləl əhəmiyyət kəsb edən cəhətlərini özündə nə qədər intensiv cəmləşdirsə, bir o qədər sürətlə və səmərəli inkişaf edir. Dünyada birinci çoxmillətli sosialist dövləti olan Vətənimizin tarixi təcrübəsi, xüsusilə, aydın göstərir ki,həm mədəniyyətlərin inkişafı, həm də bütünlükdə milli münasibətlərin daha da yaxınlaşması, genişlənməsi və təkmilləşməsi üçün xüsusi emosional təsir gücünə malik ən səmərəli vasitələrdən biri bədii ədəbiyyatlar, onların qarşılıqlı əlaqələri və həmin əlaqələrin ən çox yaşayan, təsir göstərən sahəsi –bədii tərcümələrdir”.

1984-cü ildə “Yazıçı” nəşriyyatı SSRİ xalqları ədəbiyyatından tərcümə edilmiş “Ədəbi almanax” silsiləsi buraxmağa başlayır. Silsilənin 1-ci kitabı “Göy qurşağı”adlanır. Almanaxda 20-yə qədər ölkənin milli ədəbiyyatının 100 nəfərə

yaxın ədib və şairlərinin əsərləri seçilmişdir. Almanaxda Pavlo Tıçına, Konstantin Simonov, Aleksey Surkov, Qalaktion Tabidze, Mirzo Tursunzadə, Zülfüyyə, Çingiz Aytmatov, Rəsul Həmzətov, Qaysın Quliyev, Yevgeni Yevtuşenko ilə yanaşı Belarus xalq şairi Maksim Tankın bir şeiri verilmişdir. Şair S.Rüstəmxanlı kitaba “Dostluğun geniş üfüqləri” adlı müqəddimə yazmışdır. Almanaxın tərtibçisi F.Rzabəyovadır [8, 238].

1985-ci ildə “Gənclik” nəşriyyatında Azərbaycanın tanınmış şairləri İlyas Tapdıq, T.Mahmud, Z.Xəlilin tərcüməsində Belarus yazıçısı Valentin Antonoviç Lukşanın “Ana əlləri” (kiçikyaşlı məktəblilər üçün şeirlər) adlı kitabı nəşr olunmuşdur [9, 56]. Ön sözün müəllifi T.Mahmud, rəssamı isə Z.Həsənovadır.

“Ədəbiyyat və incəsənət” qəzetinin 1986-cı il 17 yanvar tarixində (səh.3) şair İlyas Tapdıqın tərcüməsində Belarus şairi Valentin Antonoviç Lukşanın “Torpaq; Nəğməkar bulaq” adlı şeirləri dərc olunub.

“Ulduz” jurnalının 1987-ci il 11-ci sayında (səh.26) şair Fikrət Sadıqın tərcüməsində Belarus şairi Nil Gileviçin “Mənim Belarus torpağım” adlı şeiri dərc olunmuşdur. Şair şeirdə Belarus torpağını tərənnüm edir. Onun buludlardək ucalan şam ağaclarını, məğrur küknarlarını, şəfali bulaqlarını, hər gülün, hər yarpağın, qarış-qarış dolaşdığı düzlərin, dağların gözəlliklərinə heyran olduğunu əks etdirir. Şeirinin son misraları belədir:

A mənim belarus torpağım,
Gözüm dolusu qoy baxım
Doğma, əziz torpağının
Çəməninə, çölünə mən
Lap son nəfəsimdə yenə
Qoy unutmayım əbədən,

Dəyünca bir sənə baxım [10, s. 26].

“Ulduz” jurnalının 1988-ci il 06-cı sayında Murad Məmmədovun “Belorus üçbucağı” adlı publisistik məqaləsi dərc olunmuşdur. Müəllif həmin məqalədə Belarus torpağına səyahətindən bəhs edir. Məqalənin əvvəlində Şəmistan Nəzərlinin 1978-ci ildə “Literaturnı Azerbaydjan” jurnalının 07 –ci sayında çap olunan “Kür qırağının ilk şahini” adlı məqaləsindən sitat gətirir.

1988-ci ildə “Yazıçı” nəşriyyatında M.Mirkişiyevin redaktorluğu və İ.Qasımzadənin tərcüməsində Belarus yazıçısı Vasil Bıkovun “Kruqlyan körpüsü” kitabı nəşr olunmuşdur. Bu kitab yazıçının Azərbaycan dilinə tərcümə olunaraq nəşr olunan ilk kitabıdır. Kitabda yazıçının “Sotnikov”, “Kruqlyan körpüsü” və “Abidə” povestləri təqdim edilir. Hər üç povest müharibə mövzusunda [11, 325].

Azərbaycan xalq şairi Mirzə İbrahimov 1980-ci illərdə yazırdı: “Bu yarım əsrdə xalqlarımızın bir-birinə iqtisadi, mədəni və mənəvi yaxınlaşma prosesi sürətlə keçmişdir. İnqilabdan qabaq əlifbası olmayan xalqlar elə sənətkarlar yetişdirmişdir

ki, onların yaradıcılığı ilə hamımız fəxr edirik. Biz buna yalnız bir-birimizdən öyrənmək sayəsində nail olmuşuq. Bu böyük yoldur, elə bir yoldur ki, dost və qardaş xalqların mədəni nailiyyətləri xəzinəsini üzümüzə açır və onları öyrənməklə bizim hər birimiz öz xalqının ən yaxşı ənənələrini zənginləşdirmək, durmadan inkişaf etdirmək üçün qüdrətli vasitə əldə etmiş oluruq.”

Nəticə: XX əsrin sonlarına doğru irəliləyən illərdə də Azərbaycan –Belarus ədəbi əlaqələri çox uğurla öz inkişafını davam etdirmişdir.

Açar sözlər: müstəqillik, ədəbi əlaqələr, tərcümə, poeziya, nəsr, yazıçı, dünya mədəniyyəti.

Ключевые слова: независимость, литературные связи, перевод, поэзия, издание, писатель, мировая культура.

Key words: independence, literary relations, translation, poetry, prose, writer, world culture

ƏDƏBİYYAT

1. Petrus Brovka. Mənim yol yoldaşım // “Ulduz” jurnalı. 1972, №12, s.10. Tərcümə edən: M. Adil.
2. Arkadi Kuleşov. Naməlum əskərin monoloqu // “Ulduz” jurnalı 1975, №9, s.58. Tərcümə edən: Arif Abdullazadə.
3. “Ulduz” jurnalı, 1976, №9, s.16.
4. Petro Qlebka. Alqış oktyabra. // “Ulduz” jurnalı, 1977, №10, s.1-2. Tərcümə edən: Lətif Vəlizadə.
5. Rıqor Borodulin. 26-lar. // “Ulduz” jurnalı, 1977, №11, s.16. Tərcümə edən: Abbas Abdulla.
6. Vasil Zuyonok. Yollarda azarsan nabeləd olsan. // “Ulduz” jurnalı, 1982, №9, s. 21. Tərcümə edən: Adil Cəmil.
7. Vasil Zuyonok. Abidə. // “Ulduz” jurnalı, 1982, №9, səh.21. Tərcümə edən: Adil Cəmil.
8. Göy qurşağı (ədəbi almanax—I kitab). Bakı, “Yazıçı”, 1983. 238 s. Tərtib edən: F. Rzabəyova.
9. Valentin Antonoviç Lukşa. Ana əlləri. “Gənclik”, Bakı: 1985, 56 s.
10. Nil Gileviç. Mənim Belarus torpağım. “Ulduz” jurnalı, Bakı, 1987, №11, s. 26. Tərcümə edən: Fikrət Sadıq.
11. Vasil Bıkov. Kruqlıyan körpüsü. “Yazıçı”, Bakı-1988, 325 s. Tərcümə edən: İ. Qasımzadə.

Mələhət Soltanqızı Qədirova
XX əsrin 70- 80-ci illərində Belarus ədəbiyyatı Azərbaycan dilində
Xülasə

Məqalədə XX əsrin 70-80-ci illərində Azərbaycan –Belarus ədəbi əlaqələrindən, həmin illərdə Belarus ədəbiyyatının Azərbaycan dilinə tərcümə olunmuş dəyərli nümunələrindən danışılır. Həmin illərdə həm Belarus şifahi xalq ədəbiyyatı nümunələri, həm də dövrün tanınmış yazıçı və şairlərinin şeirləri, hekayələri, povest və romanları Azərbaycan dilinə tərcümə olunaraq müxtəlif nüfuzlu qəzet və jurnallarda yer almışdır.

XX əsrin 80-ci illərində Belarus ədəbiyyatının görkəmli nümayəndələri Valentin Antonoviç Lukşa, Vasil Bıkov, Nil Gileviç, Maksim Tank, Vasil Zuyonok, Alyona Vasilyeviç Semyonova, Leonid Yanurayeviç Prokşa, Rıqor Borodulin, Petro Qlebka, Pyatras Tsvirka və Yakub Kolasının yaradıcılığında müxtəlif bədii nümunələr Azərbaycan dilinə tərcümə olunaraq mətbuatda işıqlandırılmışdır.

Azərbaycan-Belarus ədəbi əlaqələrinin inkişafında əsas həlledici rolunu bədii tərcümələr təşkil edir. XX əsrin sonlarına doğru irəliləyən illərdə də Azərbaycan – Belarus əlaqələri bütün sahələrdə olduğu kimi ədəbiyyat sahəsində də çox uğurla öz inkişafını davam etdirmişdir.

Малахат Солтанкызы Гадирова
Белорусская литература на Азербайджанском языке 70-80-х
годов XX века
Резюме

В статье рассматриваются Азербайджано-Белорусские литературные отношения 70-80-х годов XX века, а также представлены ценные образцы белорусской литературы, переведенной на азербайджанский язык в те годы. В те годы образцы белорусской устной народной литературы, а также стихи, рассказы, рассказы и романы известных писателей и поэтов того времени переводились на азербайджанский язык и публиковались в различных престижных газетах и журналах.

Выдающиеся представители Белорусской литературы 80-х годов Валентин Антонович Лукша, Василь Быков, Нил Гилевич, Максим Танк, Василь Зуенок, Алена Васильевич Семёнова, Леонид Янураевич Прокша, Ригор Бородулин, Петр Глебка, Пятрас Цвирка и Якуб Колас изданы в переводе на азербайджанский язык и нажимать.

Литературные переводы играют ключевую роль в развитии Азербайджано-Белорусских литературных отношений. В годы, предшествовавшие концу XX века, Азербайджано-Белорусские отношения, как и во всех сферах, продолжали очень успешно развиваться в области литературы.

Malahat Soltanqizi Gadirova
Belarusian literature in the Azerbaijani language in the
70s and 80s of the XX century.
Summary

The article deals with the Azerbaijani-Belarusian literary relations in the 70s and 80s of the 20th century, as well as valuable examples of Belarusian literature translated into Azerbaijani in those years. In those years, samples of Belarusian oral folk literature, as well as poems, stories, short stories and novels of famous writers and poets of the time were translated into Azerbaijani and published in various prestigious newspapers and magazines.

Prominent representatives of Belarusian literature in the 1980s Valentin Antonovich Luksha, Vasil Bykov, Nil Gilevich, Maxim Tank, Vasil Zuyonok, Alyona Vasilyevich Semyonova, Leonid Yanurayevich Proksha, Rigor Borodulin, Petro Glebka, Pyatras Tsvirka and Yakub Kolas translated into Azerbaijani and published in the press.

Literary translations play a key role in the development of Azerbaijani-Belarusian literary relations. In the years leading up to the end of the twentieth century, the Azerbaijani-Belarusian relations, as in all spheres, continued to develop very successfully in the field of literature.

Rəyçi: filologiya üzrə elmlər doktoru Asif Rüstəmli